

Wilke bijen in mijn

Tekst en foto's Annette van Berkel

Het bijenhotel en gehoornde en rosse metsel

Bijenhotels zijn in; mensen denken dat je de wilde bijen hiermee helpt, maar dat valt tegen. In Nederland leven zo'n 350 soorten wilde solitaire bijen. Hiervan leeft 70% ondergronds, dus de meeste solitaire bijen hebben niets aan een bijenhotel. Van de bovengronds nestelende wilde bijen maakt slechts 10% wel eens gebruik van nesthulp zoals een bijenhotel. Dat zijn maximaal zo'n 30 algemene soorten, dus je redt er de wilde solitaire bijen niet mee. Waarom dan toch bijenhotels? Heel simpel: omdat het erg leuk is en je er veel van leert.

Wat is een goed bijenhotel?

Een goede nesthulp voor wilde bijen heeft lange, gladde gangen met rechte, gladde ingangen. Rafelige gangen beschadigen de bijenvleugels en de bijen zullen ze daarom niet gebruiken. De gang moet zo lang mogelijk zijn, want in korte gangen krijg je een verkeerde populatieopbouw. In een gang wordt namelijk een aantal broedcellen in een rij achter elkaar gevuld, met achteraan de vrouwtjes en vooraan de mannetjes. Zijn de gangen kort (wat meestal het geval is bij de in allerlei winkels aangeboden bijenhotelletjes), dan worden alleen onbevuchte eitjes gelegd met als resultaat veel mannetjes en geen vrouwtjes. De juiste lengte van een gang hangt af van de boordiameter. Bij een kleine diameter, bijvoorbeeld 4 mm, is de volle lengte van de boor voldoende omdat er kleine bijensoorten in zullen passen. Bij een diameter van 8 mm of meer heb je een speciale lange boor nodig. Ik gebruik zelf boren van 20 cm. Dat betekent dat het hout waarin je boort bepalend wordt voor de gangdiepte. Zelf gebruik ik meestal boom-schijven van tussen de 15 en 20 cm dik.

Gehoornde en rosse metselbijen in het voorjaar

In mijn tuin is de gehoornde metselbij (*Osmia cornuta*) in het voorjaar de eerste soort die uit de gangen van het bijenhotel komt. De rosse metselbij (*Osmia bicornis*) volgt snel daarna. De mannetjes komen het eerste uit, want zij zitten voorin; meestal is dat in maart. De beide soorten lijken op elkaar, maar de gehoornde metselbij is iets groter en heeft een wat feller oranje achterlijf. Bij de rosse metselbij is de achterlijfs-punt niet oranje maar zwart. De metselbijmannetjes zijn herkenbaar aan de witte beharing op het voorhoofd. De mannetjes beginnen na hun eerste nectarmaaltijd vrouwtjes te zoeken. Ze vliegen dan om de gangen waar de vrouwtjes nog in zitten. Ons hotel is al jaren in gebruik en levert imposant zoemende zwermen van mannetjes. Ik moet half maart stoppen met het voeren van tuinvogels, want mussen en mezen kunnen enorm huishouden in zo'n mannetjeszwerm. De vogels hebben snel door dat de bijen niet steken en kunnen een groot deel wegvangen.



Rosse metselbijmannetje op blauw druifje. Foto Annette van Berkel



Baltsende gehoornde metselbijen. Foto Kars Veling

tuin

bijen (deel 1: mannetjes)

Balts en paring

Als er een maagdelijk vrouwtje verschijnt, duiken de mannetjes erop. Meestal lukt het er wel één om het vrouwtje vast te pakken met zijn poten om haar vleugels en lijf heen, zodat ze niet weg kan vliegen. Op de foto zie je hoe hij dat doet. Vervolgens bewerkt hij haar kop en voelsprieten uitgebreid met zijn voelsprieten. Tijdens deze balts bepaalt het vrouwtje of ze met hem paart of niet. Dat is lang niet altijd het geval: ik heb vaak genoeg gezien dat een mannetje na een lange baltsessie onverrichterzake wegvliegt. Mannetjes kunnen meerdere keren paren en sterven niet aan een paring zoals darren van honingbijen. Mannetjes slapen vaak in lege gangen van het bijenhotel. Als 's ochtends de temperatuur op begint te lopen zie je overal kopjes naar buiten steken om te zien of het weer al goed genoeg is. Vervolgens vliegen ze naar mijn klimop en gaan ze lekker zonnen (ons bijenhotel komt pas aan het eind van de ochtend in de zon). Als ze opgewarmd zijn gaan ze foerageren, want vrouwtjes zoeken kost veel energie. Ook het zwermen wordt afgewisseld met slokjes nectar uit de dichtstbijstaande nectarplanten. Dat zijn bij mij vooral pinksterbloemen en blauwe druifjes. De mannetjes zijn niet kritisch; als de bloemen maar dichtbij staan en de nectar maar goed bereikbaar is. Dit leven houden ze vol tot ze een natuurlijke dood sterven, als ze niet al eerder verongelukkig of geconsumeerd worden door andere dieren. ●

In de volgende aflevering komen de vrouwtjes van de metselbij aan bod.



Rosse metselbijmanntje in gang. Foto Kars Veling

“In de ochtend zie je overal kopjes naar buiten steken”



Mijn bijenhotel. Foto Kars Veling